

Spoločné vyhlásenie: Počas pandémie COVID-19 je potrebné chrániť ohrozené skupiny

Pandémia COVID-19 nám demonštruje finančné a ľudské dôsledky nedostatočných investícií do prevenčných zdravotných opatrení pre zraniteľné skupiny v Európe. Znevýhodnené komunity a zraniteľné skupiny, ako napríklad Rómovia, LGBTQ, seniari, osoby so zdravotným postihnutím, osoby so zlým duševným zdravím a so psychologickými poruchami, osoby bez domova, väzni, pracovníci v sex biznise, utečenci, osoby žiadajúce o azyl, nezdokumentovaní migranti, ľudia užívajúci drogy, osoby žijúce na pokraji chudoby, patria medzi najviac zraniteľných. Nerovný prístup k zdravotným a preventívnym službám, nízka kvalita bývania a zlé pracovné podmienky sú súčasťou znevýhodnení, ktoré tieto skupiny obzvlášť ovplyvňujú a podpisujú sa na ich zlom zdravotnom stave a vystavajú ich ešte väčšiemu ohrozeniu zdravotnými a ekonomickými dopadmi pandémie.

Zlé duševné a fyzické zdravie a už existujúce zdravotné problémy, ktoré sú medzi týmito skupinami pretrvávajúcim problémom, takisto znižujú už aj tak oslabenú schopnosť bojovať proti vírusu. Vzhľadom na to, môžu byť vystavení vyššiemu riziku komplikácií a úmrtnosti v dôsledkom COVID-19, a potrebujú ochranu úmernú výzvam, ktorým v oblasti verejného zdravia čelia.

V súčasnej situácii tisíce ľudí nemá prístup k zdravotným intervenciám a preventívnym opatreniam, ako testovanie, karanténa a včasná zdravotná pomoc, ktoré vykonávajú verejné orgány na zamedzenie šírenia pandémie¹, a osobitne sú vylúčené osoby, ktoré nemajú prístup ku kvalitnému bývaniu a tečúcej vode.²

Diskriminácia, rasizmus a xenofóbia, ktorým tieto skupiny čelia, sa v dôsledku verejnej zdravotnej krízy ešte zhoršili. Ľudia bez domova sú penalizovaní za nedodržanie karantény a rómske komunity sú stigmatizované³ uzavretím celých osád, čo posilnilo ich zavrhnutie, a prinieslo ďalšie obmedzenia v prístupe ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Ohrozené sú aj deti z najchudobnejšieho a najviac znevýhodneného prostredia, najmä tie, ktoré si počas uzávierky školy nemôžu dovoliť online výučbu, materiál a technické vybavenie, čo ovplyvňuje ich dlhodobé vzdelávacie výsledky a rozvoj.

Sociálny dištanc a karanténa vedú taktiež k téme ochrany detí a matiek pred domácim násilím a k potrebe neodkladných intervencií na zabezpečenie ich ochrany. Sexuálne a reprodukčné práva, lekárske prehliadky pred a po pôrodnej starostlivosti, sú podľa všetkého krízou v oblasti verejného zdravia nepriaznivo ovplyvnené a budú mať dlhodobý vplyv na rodové nerovnosti a zdravie žien, vďaka ktorým budú pre neistoty v zamestnaní, chudoby a diskriminácie ešte zraniteľnejšie.

Napriek predchádzajúcim záväzkom EÚ dosiahnuť ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja týkajúceho sa zabezpečenia zdravého života a podpory well-being vo všetkých vekových skupinách⁴ a začlenenia zásady dobrého zdravia do Európskeho piliera sociálnych práv, univerzálne zdravotné poistenie, ochrana finančného rizika, prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a cenovo dostupné základné lieky a vakcíny, sú stále pre mnohých najodkázanejších členov spoločnosti vo viacerých európskych krajinách nedostupné.⁵ Nedostačujúce sociálne a ekonomické investície na zníženie nerovnosti v zdraví v systémoch verejného zdravia vyústili do kritického bodu, v ktorom nedokážeme zabezpečiť zdravotné potreby a chrániť celé spoločenstvá a sociálno-ekonomické skupiny, čoho účinky v dôsledku pandémie pocítíme oveľa závažnejšie.

European Public Health Alliance (EPHA) - Európska aliancia pre verejné zdravie - a nižšie podpísané organizácie a jednotlivci vyzývajú európske inštitúcie a národné vlády, aby prijali nasledovné opatrenia:

- Investície do verejného zdravia pre zraniteľné skupiny musia byť najvyššou politickou prioritou, vrátane osobitne vyčleneného financovania na prevenciu a ochranu zdravia, fyzického aj duševného.

¹ http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/thirsting-for-justice-march-2017.pdf

² http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/thirsting-for-justice-march-2017.pdf

³ <https://pace.coe.int/en/news/7832/rapporteur-denounces-discrimination-against-roma-and-travellers-as-coronavirus-spreads>

⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9940483/KS-02-19-165-EN-N.pdf/1965d8f5-4532-49f9-98ca-5334b0652820>

⁵ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/2019_companion_en.pdf

- Je dôležité vytvoriť spoločnú dohodu o potrebe znižovania nerovností v zdraví a riešenia všetkých sociálno-ekonomických faktorov spôsobujúcich nerovnosti v zdraví. Tvorcovia európskych a štátnych politík potrebujú zrevidovať svoje priority a zabezpečiť, aby sa spoločnosť stala inkluzívnejšou a spravodlivejšou a zabránila vzniku ďalších škôd spôsobenými zdravotnými rozdielmi.
- Štátne orgány potrebujú pripustiť a riešiť vplyv krízy na zraniteľné skupiny a zabezpečiť, aby vnútroštátne opatrenia zamerané na riešenie krízy vo verejnom zdraví a na obmedzenie jej sociálno - hospodárskych dopadov rešpektovali „celostný koncept zdravia a well-being, vrátane stavu bez rasizmu a xenofóbie“⁶, tak ako to vyžaduje Osobitný Spravodajca OSN pre rasizmus. Súčasnú okolnosť nemôžu ospravedlniť žiadne kroky, ktoré prispievajú k rasizmu a xenofóbii, stigmatizujú celé komunity a oslabujú právo na zdravie bez diskriminácie.

Zásady ľudských práv „musia mať prednosť pred šírením falšných správ, predsudkov, diskriminácie, nerovností a násilia“ a „vlády musia zabezpečiť, aby ich reakcia na pandémiu COVID-19 neprispela k xenofóbii a rasovej diskriminácii.“⁷

- Štátne orgány musia prijať okamžité ciele kroky v oblasti fyzického a duševného zdravia, potravinovej bezpečnosti, bývania a ubytovania a zaručiť prístup k čistej vode a hygienickým potrebám, dostupné informácie, bezplatné testovanie a liečbu pacientov s ochorením COVID-19, aby tak počas pandémie zabezpečili ochranu znevýhodnených komunít a sociálno-ekonomických zraniteľných skupín.
- Zaviedli univerzálny prístup k základnému príjmu počas pandémie, čo môže zabrániť ďalšiemu sociálnemu vylúčeniu a jeho dlhodobým účinkom na zraniteľné skupiny.
- Deti zo zraniteľných skupín by nemali mať počas pandémie obmedzené možnosti vzdelávania, ktoré ešte viac prehĺbia nerovnosti, ktorým už v spoločnosti čelia. Musia im byť poskytnuté a prispôbené opatrenia na online vzdelávanie, vrátane odbornej prípravy zameranej na podporu digitálnej gramotnosti medzi zraniteľnými skupinami.
- Je potrebné na európskej a štátnej úrovni vyčleniť osobitné finančné prostriedky pre potreby žien a dievčat zo zraniteľných skupín. Takéto opatrenia majú brať do úvahy ich osobitné potreby, najmä pri riešení rodovo podmieneného násilia a prieniku viacerých foriem nerovnosti a diskriminácie, ktorým čelia pri prístupe k zdravotnej starostlivosti, zamestnaniu, vzdelávaniu a bývaníu, a ktoré sa môžu počas pandémie zintenzívniť.

Pri rozvíjaní reakcie na dlhodobé dopady pandémie potrebujú európski a národní tvorcovia politík spojiť sily a poskytnúť udržateľné riešenie rýchlo rastúcich nerovností v oblasti zdravia, ktoré bude zohľadňovať ľudské práva a bude rodovo senzitívne.

Pre lepšiu identifikáciu priorít v oblasti verejného zdravia a maximalizáciu sociálnych a ekonomických výsledkov, vrátane rodovej rovnosti, potrebujeme do kľúčových oblastí sociálnej politiky, ako sú zdravie, bývanie, vzdelávanie, zamestnanosť a anti – diskriminácia, zapojiť okrem tvorcov európskych a štátnych politík, občiansku spoločnosť, zástupcov znevýhodnených komunít a ďalších relevantných aktérov.

Ak je súčasná kríza príležitosťou na nové nastavenie systému, akým sa v budúcnosti budeme stavať k nerovnostiam v oblasti zdravia, potrebujeme, aby spolupráca posilnila európske hodnoty, ako sú ľudské práva a demokracia, prispela k eliminácii ďalšieho rastu chudoby a nerovností medzi krajinami a v rámci nich sa zabezpečila angažovanosť Európy smerom k cieľom OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja.

⁶ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25739&LangID=E>

⁷ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25739&LangID=E>

Podporujúce organizácie

Age Platform Europe

Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu (ACEC)

Centre for Reproductive Rights

CESPYD- Coalition for the Study of Power, Health and Diversity. The Centre of Community Research and Action at the University of Seville

Diverse Youth Network

Eurochild

European AIDS Treatment Group (EATG)

European Medical Students Association

European Public Health Alliance

Human rights 360

Kham Delcevo

Mental Health Europe

Partners Hungary Foundation

Platforma na podporu zdravia znevýhodnených skupín (PPZZS)

Roma Cultural Center O Del Amenca

Roma Education Fund

Sastipen Roma Center for Health Policies

STUDIORUM Center for Regional Policy Research and Cooperation

Podporujúci jednotlivci

Andrej Belák, výskumník, Ústav etnológie a sociálnej antropológie, Slovenská akadémia vied, Univerzita Groningen, Katedra zdravotníctva

Daniel La Parra, Associate Professor, University of Alicante